

OPRACOWANIE PYTANIA

Konfrontacja marzeń z rzeczywistością. Omów zagadnienie na podstawie *Lalki* Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Bolesław Prus, *Lalka*

EPOKA

Pozytywizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Temat wymaga pokazania zderzenia ideałów z twardymi realiami - i odpowiedzi, co z tego zderzenia wynika: klęska, rozczarowanie, a może częściowe zwycięstwo. W *Lalce* marzenia rozbijają się o realia społeczne: podziały klasowe, konwenanse arystokracji, obojętność świata na idealistów. Powieść pokazuje całą galerię marzycieli różnych pokoleń.

marzenia	Wyobrażenia o lepszym życiu, które kierują działaniem bohaterów: wyidealizowana Izabela, wielki wynalazek, powrót Napoleonów, ratunek dla biedoty. Komisja oczekuje, że pokażesz kilka ich rodzajów, nie tylko miłość.
rzeczywistość	Konkretny porządek świata powieści: pieniądze, hierarchia urodzenia, konwenanse salonu, zacofanie kraju, obojętność ludzi. Trzeba ją nazwać, a nie mówić ogólnie o twardym życiu.
konfrontacja	Moment zderzenia i jego wynik: rozczarowanie, wycofanie, klęska albo trwanie w złudzeniu. Wypowiedź ma pokazać, co dzieje się z człowiekiem, gdy marzenie spotyka rzeczywistość.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę: konfrontacja marzeń z rzeczywistością w *Lalce* kończy się klęską idealistów, bo świat powieści rządzi się prawami społecznymi i ekonomicznymi, a nie ideałami.
- ✓ Co najmniej trzech marzycieli omówionych pod tezę: Wokulskiego z wyidealizowaną Izabelą, Rzeckiego z legendą Napoleonów i Ochockiego z marzeniem o wynalazku, z nazwaniem, o co każde marzenie się rozbija.
- ✓ Kontekst literacki lub historycznoliteracki oraz wniosek o tym, że Prus krytykuje społeczeństwo, które nie ma miejsca dla marzycieli, a nie same marzenia.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Wokulski i ideał Izabeli: zobaczywszy ją w teatrze, tworzy w wyobraźni obraz kobiety doskonałej i przez lata do niego dąży. Rzeczywistość to Izabela próżna, chłodna i przekonana, że kupiec stoi niżej od niej, oraz salon, w którym Wokulski zawsze będzie obcy. Zderzenie w pociągu pod Skierniewicami kończy się próbą samobójczą i zniknięciem bohatera.
- Wokulski i marzenie naukowe: w młodości uczył się nocami u Hopfera i studiował w Szkole Głównej, na zesłaniu w Irkucku zajmował się nauką, a w Paryżu Geist proponuje mu pracę nad metalem lżejszym od powietrza. Bohater waha się między nauką i miłością i ostatecznie żadnego marzenia nie realizuje – rzeczywistość polska nie daje mu miejsca ani jako uczonemu, ani jako człowiekowi.
- Rzecki i legenda Napoleonów: wychowany przez ojca w kulcie Napoleona, walczył na Węgrzech w 1848 roku, a przez całe życie czeka, że Bonapartowie zmienią losy Europy i Polski; czyta gazety w poszukiwaniu znaków, a wiadomość o śmierci syna Napoleona III w Afryce odbiera jako koniec nadziei. Marzenie polityczne w świecie giełdy i kapitału – anachronizm, który Prus opisuje z czułością.
- Rzecki i marzenie o szczęściu Wokulskiego: stary subiekt układa w głowie plany, że przyjaciel ożeni się z Heleną Stawską, aranżuje spotkania i cieszy się cudzym życiem. Rzeczywistość – Wokulski nie kocha Stawskiej, a jego los kończy się zniknięciem – niszczy także to skromne marzenie.
- Ochocki i wynalazek: młody naukowiec marzy o maszynie latającej, która zmieni świat, ale w Warszawie nie ma dla niego laboratorium, pieniędzy ani zrozumienia; w finale, zapisany w testamencie Wokulskiego, wyjeżdża za granicę. Marzenie naukowe w kraju, który go nie potrzebuje.
- Izabela i Łęcki (opcjonalnie): ona marzy o wielkiej partii i życiu w świecie arystokratycznego blasku, on o odzyskaniu fortuny i uznaniu; oboje żyją w złudzeniu mimo bankructwa. Marzenia bez pokrycia, które Prus ocenia surowiej niż marzenia idealistów – bo służą tylko sobie.

LITERACKI

POLECANY

Przedwiośnie, Stefan Żeromski

Cezary Baryka jedzie do Polski z opowieścią ojca o szklanych domach – nowoczesnym, sprawiedliwym kraju – a na granicy widzi błotniste miasteczko i nędzę. Zderzenie mitu z rzeczywistością powtarza się w Nawłoci i w Warszawie; Baryka, jak Wokulski, nie znajduje w kraju miejsca dla swojego marzenia i kończy w geście rozpacz. Pół wieku po *Lalce* ta sama diagnoza Polski.

LITERACKI

Kordian, Juliusz Słowacki

Kordian marzy o wielkim czynie za ojczyznę, ale w Londynie i we Włoszech odkrywa, że świat kieruje się pieniądzem i pozorem, a w noc zamachu przegrywa z własnym Strachem i Imaginacją przed sypialnią cara. Romantyczny rodowód konfliktu marzenia i rzeczywistości: Wokulski, który czyta Mickiewicza i idealizuje kobietę, jest spadkobiercą Kordiana w epoce, która idealizmu już nie ceni.

HISTORYCZNO LITERACKI

Spór romantyków z pozytywistami (idealizm a realizm po 1864 roku)

Po klęsce powstania styczniowego pozytywści odrzucili romantyczne marzenie o czynie na rzecz trzeźwej pracy, ale bohaterowie Prusa pokazują, że marzeń nie da się wykreślić – w Wokulskim, jak mówi powieść, stopiło się dwu ludzi: romantyk sprzed 1863 roku i pozytywista z lat siedemdziesiątych. Kontekst pozwala odczytać *Lalkę* jako powieść o zderzeniu dwóch epok w jednym człowieku.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: konfrontacja marzeń z rzeczywistością w *Lalce* kończy się klęską idealistów, bo świat rządzi się prawami społecznymi i ekonomicznymi, nie ideałami.
- 2 Wokulski: wykreowany w wyobraźni ideał Izabeli kontra rzeczywistość salonów – miłość jako projekt skazany na rozczarowanie.
- 3 Rzecki i Ochocki: marzenia polityczne i naukowe jako inne warianty tej samej konfrontacji – powieść o pokoleniach idealistów.
- 4 Diagnoza Prusa: rzeczywistość nie tyle niszczy marzycieli, ile nie ma dla nich miejsca – krytyka społeczeństwa, nie marzeń.
- 5 Kontekst: *Przedwiośnie* (Stefan Żeromski) – Seweryn opowiada synowi o szklanych domach z nadmorskiego piasku, tanich, czystych i dostępnych dla każdego, a Cezary po przekroczeniu granicy zastaje błoto, bosych nędzarzy i rozpadające się chaty. Zestaw to rozczarowanie z Wokulskim, który wyidealizował Izabelę; wniosek o trwałości tego motywu w literaturze polskiej.